

PROSTA
VODI
POT K
SVOBODI!

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenburgova
ulica 61.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4:40 K
za pol leta 2:20 K
za četr let 1:10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 1 in 2.

V Ljubljani, 1. januarja 1917.

Leto XXI.

**Pisarna železničarskega
deželnega tajništva se na-
haja odslej: Šelenburgova
ulica 61 v Ljubljani.**

Mesija.

Zadnji teden v letu je posvetila katoliška cerkev spominu najglobokejše skrivnosti svoje vere, spominu, da se je včlovečil sin božji, spominu na rojstvo odrešenika sveta. Naj kdo že misli kakorkoli o dejstvih, ki so podlaga tej veri, vendar ne more odrekati tej dogmi globokejšega zmisla in visoke idejne vrednosti: Sin božji se je včlovečil, da prinese med človeštvo, dotlej zakopano v temo životarjenja, žarek božanske veličine, ki naj ga dviguje iz mračnih nižin vsakdanjega trpljenja, ki naj užge v njem vedno živo goreče hrepenenje k delu, ki ne konča s potekom življenja zemljana. Po vsem svetu je zmagovala katoliška vera, po vsem svetu je nabirala svoje armade, da jej izvojujejo zmago. In bili so časi, ko je bila katoliška cerkev absolutna gospodarica sveta, ko je odtehtala papeževa beseda več nego besede vseh kraljev. Čeprav se je manjšala v zadnjih stoletjih posvetna sila Rima, vendar je imela in še ima velikansko moralno oblast. Saj ni čudno to dejstvo. Večina vladarjev evropskih velesil je rimskih katolikov in ti ne zamude nobene prilike, da se ne poklonijo globoko Kristusovemu zastopniku na zemlji. In vladarjevem zgledu slede državljani, deloma iz prepričanja, deloma zato, ker obračajo plašč po vetru. To so neoporečna dejstva, a vendar tako

brezdno med prepričanjem in dejanjem: Ogromna večina evropskih narodov je prepričana s svojimi poglavarji vred, da se je pred stoletji resnično včlovečil sin božji, da je od takrat takorekoč vsak človek — saj je bil poslan sin božji vsemu človeštvu — drobec one neizmerne, tajne božje sile, ki je tako velikanska, da ne pade brez njene volje niti las s človekove glave; a ko se je vračal v devettisočenstoštirinajstič in petnajstič in šestnajstič spomin na oni veliki dogodek je bilo evropsko človeštvo zapleteno v najkrvavejšo vojno, je bil izbrisan z njegovega čela znak božanstva in natura divje zveri je obvladovala mišice, čustva in možgane. Strahoten prepad!

Kje je orjak, ki zgradi most med prepričanjem in dejanjem? Kje na vsem svetu je sila, ki izravna tir, po katerem naj hodi človeštvo, da pride zopet v ravnovesje njegovo sveto poslanstvo in njegovo delo? Ali naj živi človeštvo vedno v tem strašnem kolobarju, da pripravlja v miru na vojno in v vojni zopet za mir? Če je usojeno človeštvu, da se odigrava njegovo dejanje in nehanje za vse večne čase le med tema dvema tečajema — mir, vojna — vojna, mir — potem je življenje njegovo blaznost, potem je boljše, da odplavi vesoljni potop vse do zadnjega bitja

Orjak, ki ozdravi človeštvo, ki ga pripelje iz večnih blodenj med spoznanjem pravega in med delom za pravo, ki mu pokaže smer preko onega strahotnega kolobarja iz strjene človeške krvi, ta orjak se že drami, razteza, narašča: Nov Mesija, ki včloveči božanski duh, ki dvigne zapeljano človeštvo iz nizkotnega poželjenja poedincev

po oblasti, bogastvu, zatiranju k osrečujočem delu za blagor vseh, Mesija našega stoletja — socializem. Kako preprost je nauk socializma, tako enostaven, da ga razume otrok, a tudi tako veličasten, tako neizmerno globok, da očara tudi največjega modrijana. V katerem filozofskem sistemu, v kateri verski resnici je izraženo prastaro hrepenenje po enakosti preprostejše kakor v socializmu, ki ne priznava nezasluzenih prednosti ne rojstva ne bogastva? Ali ni to tako enostavno, da ne dopušča prav nobenih dvomov in prav nobenih zavijan, če razglašajo socialisti, naj postane le delo — merilo za vrednost posameznika? In kaj odločuje danes, kaj prinaša danes slavo poedincev? Potem pa: Koliko privlačnosti ima socialistična veda za najumnejšega, ker mu odpira pot na nerazorane njive bodočnosti in mu daje priliko, da seje seme, iz katerega vzklije sreča za vse človeštvo.

Da, novi Mesija, orjak, ki osreči človeštvo je že na pohodu. Zbira armade, kliče zatirane, dramu mlačneže, da jih popelje v boj in zmago. Ali ta boj, čeprav gre na življenje in smrt — smrt krivičnemu družabnemu redu, a življenje novi organizaciji družbe — ni nasilen, ni krvav. Socializem gre v boj, da konča enkrat za vselej krvave poboje, gre v boj „z uma svetlim mečem“. Milijone proletarcev je že predramil, a še je prešibka njegova armada, še je treba novih milijonov, da postane zmagoslaven.

Ko se pogreza zopet eno krvavo leto v večnost, leto, ki onečašča in oskrunjuje zgodovino človeštva in ko se boječe dviga v zarji novega leta toliko zaželjeni mir, naj se spomni vsak proletarec svojega visokega po-

LISTEK.

Zver Zlo.

Stara kitajska bajka.

Nekoč, ko je sijalo solnce še svetlejšo, ko so dehtele rože slajše in so bile barve sveta pestrejšo kakor v naših dneh in so šetali še bogovi po zemlji, takrat torej je bilo nekje na svetu srečno kraljestvo, kjer niso poznali bede. V tem kraljestvu je bilo zlata in zlahtnih kamenov v izobilju, polja so rodila stoteren sad in mesta so bila naseljena tako gosto kakor mravljišča. Toliko let je preteklo brez vojne, da so prepregle bohotne rastline vse obrambne zidove mest in živa sila njihovih korenin je razganjala ogromne čeri. Po vsej deželi je zvenela neprestano godba. Samo spanje je prekinjalo vrsto veselih praznikov in spečih niso preganjali niti v sanjah žalostni prikazi. Kajti boleznin in pomanjkanja niso poznali v tej deželi. Vsakdo je doživel svojih sto let in zaspal končno brez bolečin, kakor da leže po zabavi k počitku, po opoju radostik mirnemu spanju.

Nekega dne skliče kralj one dežele vse svoje svetovalce in ministre in najvišje mandarine in jim reče:

„Čujte! V starih zapiskih, ki sem jih našel v našem svetišču, sem čital tole: „Pred davnimi časi je prišlo Zlo v deželo“. Ali je kdo med vami, ki mi lahko razodene, kakšno bitje je Zlo? Kako izgleda?“

„O, kralj“, so odgovarjali svetovalci, ministri in mandarine, „nikdar nismo videli tega bitja in še ne slutimo, kakšno je“.

Tedaj zapove kralj enemu svojih ministrov, naj prehodi vsa sosedna kraljestva in poizveduje za Zlom. In če je na prodaj, naj je kupi za vsako ceno, makari da je plača z delom dežele.

Eden izmed bogov vidi in posluša te stvari; izpremeni se hitro v človeka in gre na največji semenj sosednega kraljestva, vedeč s seboj na železni verigi Zlo. Zlo je bilo po podobi kakor velikanski merjasec.

Minister pride na semenj in zagleda na steber privezano žival.

„Kakšna žival je to?“ vpraša izpremenjenega boga.

„Ta žival je Zlo“, odgovori bog.

„Ali je na prodaj?“

„Da“.

„Koliko velja?“

„En milijon cekinov“.

„Kaj žre?“

„Igle“.

Minister odšteje za žival en milijon cekinov. Zver pa je bila lačna. Minister razpošlje takoj sle na vse semnje, po vseh prodajalnah, k vsem krojačem in k vsem tkalcem in še k vsem poglavarjem vseh pokrajin svoje dežele z naročilom, da nakupijo igle.

Veliko breme vzraste s tem državi in velik nemir se naseli povsod, ker ni dovelj igel; da jih dobe zadosti, pritiskajo na ljudstvo. Ljudi, ki nimajo igel, pretepajo s palicami. Mandarine, ki jim je dano povelje, da izvrše ukaz kraljevega ministra, postopajo z največjo strogostjo. Krojači in vsi drugi rokodelci, ki potrebujejo pri delu igle, zaidejo kmalu v velike stiske; ljudje pa, ki izdelujejo igle, ne napravijo kljub najhujšemu naporu dovelj igel, da uteše glad zveri, čeprav umre mnogo od njih od prenapenjanja sil. Igle postajajo dražje kakor biseri in diamanti. Bogatini iz-

slanstva. Da, vsak proletarec, ker le sklenjene vrste zatiranih, zaničevanih sužnjev kapitalizma premagajo stare malike sedanje družbe. Ni vreden imena proletarec oni, ki gleda od strani, kako hite njegovi bratje, da pogazijo s trdimi koraki stoglavo kačo kapitalizma, ki sika na vse strani strup in ogenj. Proletarec ne sme biti kakor ptica pod nebom, ki ne seje, a vendar žanje, proletarec je v pravem pomenu besede le oni, ki po svojem suženjskem delu v kapitalistični tlaki še razmišlja o zgodovinski nalogi svojega razreda, ki razširja med nevednimi nauk novega Misije, ki utrjuje omahljivce v neovrgljivi resnici socializma. To pa bodi sveto prepričanje slehernega proletarca, da je na edino pravi poti, če stoji trdno kakor skala v socialistični armadi, da izvršuje najplemenitejšo nalogo, če zbira nove učence socializmu. Bodimo neumorni sejalcji, da bo stoteran sad delež naš in onih, ki pridejo za nami.

Začetek konca ?

V trideseti vojni mesec stopamo, v trideseti mesec blaznega uničevanja. In šele po tolikem trpljenju, ki ga ne utolažijo stoletja, šele sedaj je zazvenela beseda o miru nad krvavimi poljanami Evrope.

Centralne države so sprožile besede o miru, Wilson, predsednik velike neodvisne republike apelira na vojskujoče se države in tudi republikanska Švica prihaja kot agitatorica za mir. A to so le znaki, le plahi poizkusi, da se konča vojna, dejstev, da pride v dohlednem času do miru, pa še ni. Pa že ti prvi skromni znaki navdajajo vse izmučeno človeštvo po evropskih državah z velikim upanjem. Kako tudi ne? Če gleda človek trideset mesecev peklensko trpljenje vsepovsod, če vidi kako propada kultura in se pogreza človeštvo v močvirje najrazličnejših strasti, če si predstavlja opustošene pokrajine, uničena mesta in premišlja o bogati žetvi smrti, tedaj začuti neizmerno olajšavo, ko zasliši besedo mir.

Gotovo je, da je strma pot, ki vodi do miru. Centralne države nastopajo pri svojem poizkusu k mirovnim pogajanjem kot zmagovalke, a našim nasprotnikom zveni ta beseda kaj neprijetno. Ententne države nočejo veljati kot poražene in tako nas čaka še dolgo pričkanje o zmagovalcih in premagancih, preden prično z resnim delom za mirovna pogajanja. Neustrpnemu človeštvu, hrepenečemu po blagoslovu miru, se zdi to prerakanje odveč in ne razumeva ga. Da, potrpljenja bo treba še veliko in veliko bo še burnih dni preden zvonovi pesem o miru. Mnogo časa poteče še — in čas je sedaj kri — preden se sestanejo državniki in prično s pogajanjem. Ali kljub temu diha že

mečejo vse svoje premoženje, da nabavijo hrano za zver, čigar žrela enako peklenskemu žrelu ni mogoče napolniti.

V mnogih pokrajinah dežele se upre tedaj ljudstvo, obupano vsled stradanja in strogosti poglavarjev; ljudstvo se zbira in gre v boj proti svojim zatiralcem, boj uničuje tisoče in tisoče ljudi. Kri teče v rekah. A še vedno se ne posreči ministru, da pripelje zver do kraljeve palače, ker nima dovolj igel, da jo nasiti.

Zato piše minister kralju takole: „Posrečilo se mi je, da sem našel in kupil Zlo. A ta zver je že požrla vse bogastvo dežele in ne upam si pripeljati nestvora v palačo. Zato prosim, naj mi dovoli milost vašega veličanstva, da uničim to strašno pošast. Vaše veličanstvo pa naj pomisli na izrek onega indijskega modrijana, ki pravi: Tudi kralju, ki noče poslušati nobenega sveta, mora svetovati zvesti minister“.

Tedaj zapove kralj, že vznemirjen po poročilih o lakoti in vstaji, da usmrte zver Zlo.

Sedaj pripeljejo zver Zlo na samotni prostor izven mesta in je priklenejo trdno z železnimi verigami. Minister zapove mesarjem,

danes vsakdo svobodnejše, pogled v bodočnost ni več zastrt z gosto meglo obupa, saj zveni vsepovsod beseda o miru in odmev bo naša.

Železniška katastrofa v Herczeghalomu.

„Eisenbahner“ z dne 10. decembra 1916 piše o strahotni železniški katastrofi v Herczeghalomu sledeče:

Usode in dejanja, ki zakotale v sedanjih časih viharnega vojnega valovanja in neusmiljene vojne moritve potek vsakdanjega življenja z njegovega tira, nas morajo prijeti z vso silo, da nas odvrnejo za kratek čas od velike tragedije človeštva. Železniške nesreče ne učinkujejo navadno na široke mase občinstva s tako silo kakor druge nezgode in dogoditi se mora že nekaj izrednega, da vzbude splošno pozornost. Zato morajo biti vzroki in okoliščine, vsled katerih je prišlo do železniške katastrofe, na mali postaji vzhodne železnice Herczeghalom nekaj posebnega, da so vzbudile vseobčo pozornost. Prva poročila so predstavljala vso stvar kot zelo enostavno, kar pa ni res. Potem je završalo vse polno podrobnosti. Šele vestna sodnijska preiskava prinese vso jasnost. Gotovo pa je, da je odvisna varnost železniškega obrata v prvi vrsti od mirne preudarnosti železniškega osebja.

Proga, na kateri je prišlo do katastrofe, je enotirna, kar je že samoobsebi tehnična pomanjkljivost. Že takrat, ko so hoteli to progo poddržati, so opozarjali strokovnjaki na to pomanjkljivost in so zahtevali, da prisili država družbo k zgradbi še drugega tira. Tudi na postajah Vzhodne železnice ni v tehničnem oziru vse tako kakor bi moralo biti in že v mirnem času je bil to vzrok mnogih opravičevanih graj. To vse je treba upoštevati pri objektivnem presojanju te nesreče. Podrobnosti nezgode so opisovali različni listi takole:

da usmrte zver. Ali koža zveri je neprodurna, ne sekira, ne meč je ne ranijo. Nato dobe vojaki povelje, da jo ustrelje. Ali pšice strelcev otope tudi tedaj, ko merijo pošasti v oči, ki so bile svetle in trde kakor diamanti. Ob brezuspešnem trudu, da prebodejo zver, so zlomili nešteto mečev in sulic.

Tedaj zapove minister, da napravijo velikansko grmado. Pošast priklenejo v grmado in neprestano nanašajo olja in drv v plamena. Ogenj razširja končno tako vročino, da ne vztraja nihče v okrožju desetih milj. Ali zver Zlo ne zgore. Zlo postane najprej rdeče kakor žrjavica, potem sijajno belo in bleščeče kakor luna. Verige se stope kakor vosek; zver zbeži, plameneč zmaj, med ljudstvo. Na tisoče ljudi pogine; udara v vasi in jih uničuje in vsled hitrega teka se razbela še bolj. Končno pridrvi v glavno mesto, teka semintje po ulicah in cestah, spleza na strehe, tako da zgore celo kralj v svoji palači.

Tako je bila država popolnoma opustošena in izpremenjena v neplodno puščavo, domovje golazni, kač in vragov.

Na večer, ko so se vračali udeležniki cesarjevega pogreba v Budimpešto, je bila na dunajskem kolodvoru Vzhodne železnice taka gneča, da so morali razdeliti vlak na dva dela. V prvem delu vlaka se je peljal tudi sekcijski šef Thalloczy, ki je ponesrečil. Baj je priganjal Thalloczy v Brucku strojevodjo, naj hitro vozi, da ne zamudi zveze z belgrajskim vlakom. Za tem delom vlaka je vozil drugi del, s katerim so se vračali ogrski ministri. V Komornu so pa spustili ta drugi del vlaka s salonskim vozom ministrov pred onim, s katerim se je vozil Thalloczy. Vzrok te izpremembe je, da je vprašal minister Harkany v Rabu postajnega načelnika, kako velika je zamuda. Vsled tega je dal rabski postajni načelnik v Komorn naročilo, naj tam izpuste vlak z ministri naprej, tako da je torej nastala nekaka tekmovalna vožnja med vlakom ministrov in vlakom, s katerim se je vozil Thalloczy. To stvarno poročilo je bilo natisneno v listu „Neues Pester Journal“, iz tega poročila tudi lahko posnemamo vzroke, zakaj ni bil na postaji nezgode spravljen osobni vlak še s tira, ko je zavozil prvi del dunajskega brzovlaka vanj in povzročil grozno nesrečo. Vprašanje, ali je povzročil minister Harkany, da je prehitel njegov del vlaka drugi del, je odločilne važnosti, ker je ravno s tem prišel ves načrt v nered. Ravno o tem vprašanju pa doslej ni dal minister Harkany dovolj pojasnila. Na neko tozadevno interpelacijo v ogrskem državnem zboru se je izgovoril minister, da ni dal nikakšnega povelja, da naj vozi njegov vlak naprej, čeprav izkazuje urnik v resnici to povelje. Kdo zamore pač to verjeti, da pride tak podatek v urnik, ne da bi bil minister pri tem resnično udeležen? Kdo bi si upal tako odločilno odredbo izdati, da ne bi bil takorekoč prisiljen k temu? Do tega pojasnila bo treba priti pri preiskavi, ker drugače ni mogoče dobiti onega, ki je v resnici zakrivil vso nesrečo. Da je bila mogoča taka usodepolna odredba v času, ko je ves promet prenapet, to že dokazuje, da na tej železnici ni nekaj v redu in da je treba na vsak način izslediti krivca, ker drugače izgubi občinstvo vse zaupanje do varnosti na tej železnici in tudi pravno zaupanje bi bilo močno omajano.

* * *

Sodba meščanskega lista.

„Neues Pester Journal“, budimpeštanski meščanski list piše o katastrofi tole:

„Z vso pravico kliče občinstvo po krivcih. Ali kje naj iščemo te krivce? Kdo je bil bolj lehkomišeln: Oni faktorji, ki so pripustili, da se prekoračijo skrajne meje proge, ki je bila že itak preobložena s prometom, ali oni ubogi delavec na progi, ki je imel nalogo, da urejuje pravilno svetilko na semaforju in ki je dobil morda za to opravilo slab razsvetilni material? Kdo je bil bolj lehkomišeln: Oni, ki so se udeležili pogrebnihi svečanosti na Dunaju in ki so hoteli za svojo skrajno komodnost priti en in isti dan s posebnim vlakom semintje in ki so takorekoč izsilili od državne železnice take odredbe brez ozira na otežkočeni položaj na železnicah vsled vojne ali pa preobloženo osebje državnih železnic, od katerega so zahtevali to pot res nezaslišane stvari? Kazen zadene osebje, ali stem seveda ni nesreča izravnanana. Ali se kaj nauče iz te strahotne katastrofe? Ali prodre spoznanje, da ima vse svoje meje in da se ne sme pričakovati in zahtevati od stvari in ljudi več, kakor morejo izvršiti in da se morajo podrežati nekaterim ozirom tudi največji gospodje, magnati in poslanci, prelati in uradniki, če hočejo, da jih ceni narod kot dobre patriote? “

* * *

Profesor Alfred Birk o železniški katastrofi.

Bivši višji inženir južne železnice profesor Alfred Birk, ki predava sedaj na praški tehniki o zgradbi železnic in železniškem obratu piše o katastrofi v „Eisenbahnerju“ med drugim tudi tole:

„V noči, ko se je zgodila železniška nesreča, je bila enotirna proga z vlaki najrazličnejših vrst močno obtežena; poleg brzovlakov so vozili še hitro vožeči posebni vlaki, vsi vlaki so imeli precejšnje zamude, ves promet, ki je seveda strmel po izravnavi zamud, je bil v stanju nemira, skoraj bi dejal v stanju razburjenja. Posledica takega razpoloženja je navadno nervozna naglica v vseh službenih poslih in to je škodljivo: Naglica je pri železniškem obratu pomisleka vreden povzročitelj nevarnosti. . . Ostane le še vprašanje, če je bilo v resnici potrebno, da se zanese v promet tak nemir?“

„Pojasnila“ trgovskega ministra Harhanyja.

V ogrskem državnem zboru je vprašal poslanec Mozössy trgovskega ministra Harhanyja sledeče: Na čigavo povelje se je izvršila 30. novembra v Komornu izprememba v razporedbi odhoda prvega in drugega dela z Dunaja odhajajočega brzovlaka? Kakšen vpliv je imela ta izprememba na nesrečo v Herczeghalomu?

Preden priobčimo ministrov odgovor na to vprašanje, objavimo še izjavo honvedskega ministra Harzajja. Ta je dejal po katastrofi: „Na Dunaju so odpregli del vlaka. V tem delu je bil tudi salonski voz trgovskega ministra barona Harhanyja. V salonski sva prisledla še poljedelski minister in jaz. Mi smo zaostali in se odpeljali z drugo garnituro, ki je odšla nekaj minut za prvim delom z dunajskega kolodvora. Vožnja do Raba je bila normalna. V Rabu je govoril trgovski minister s postajnim načelnikom in ga vprašal, koliko zamude ima vlak. To je najbrže napotilo postajnega načelnika v Rabu, da je obvestil postajnega načelnika v Komornu, naj pridrži prvi del brzovlaka in naj da prednost vlaku, v katerem se je vozil trgovski minister. To se je tudi zgodilo in od Komorna dalje smo vozili pred prvim vlakom.“

To je izpovedal honvedski minister. Sedaj naj pa premisli vsakdo, kaj to pomeni, če poizveduje trgovski minister, torej najvišji železniški šef, pri postajnem načelniku, koliko je zamude! To je res „najbrže“, napotilo načelnika, da izvrši nekaj, da skrajša zamudo za gospoda ministra. A kdo naj veruje, da je gospod minister le vprašal? Da ni izrazil nobene želje? Kdor je tako naiven, da veruje na tako skromnost ogrskega ministra, ta dobi dober pouk v odgovoru, ki ga je dal trgovski minister Harhany poslanecu Mozössyju na njegovo vprašanje. Minister se je povzel do tega predrznega odgovora:

„Gospod poslanec mi je zastavil konkretno vprašanje, na katerega rade volje odgovorjam. Gospod poslanec pravi, da je popolnoma izključeno, da bi n. pr. v Nemčiji strokovni minister izdal povelje, ki moti določeni red in otežuje že itak težavni promet. Ker sem edini železniški minister na Ogrskem, izjavljam, da tudi jaz nisem ukrenil take odredbe. Res je, da je zabeležena v urniku brzovlaka opazka, glasom katere naj odide na željo trgovskega ministra drugi del brzovlaka pred prvim vlakom iz Komorna. Kakor hitro sem izvedel za to beležko, sem zahteval takoj od ravnateljstva ogrskih državnih železnic, da uvede preiskavo. V tem dopisu sem dejal: „Ker nisem izdal takega povelja, ne odgovarja ta beležka resnici. Zato predlagam direkciji, da uvede strogo preiskavo, da se dožene, na kakšen način ja prišla ta nepravna opazka v urnik, da postopa proti krivcu, po predpisih in mi poroča o uspehu preiskave.“ (Nemir na levici). Preiskava o tej zadevi je še v teku, več nemorem povedati, mislim pa, da sem pojasnil svojo vlogo v tej zadevi.“

Iz tega ministrskega odgovora pribijemo eno: V urniku brzovlaka je zabeleženo „na željo trgovskega ministra naj odide drugi del brzovlaka pred prvim.“ Kdo bi dvomil da temelji ta beležka na resničnem dejstvu, da je resnično izrazil trgovski minister to željo? Postajni načelnik vendar ni toliko predrzen, da si izmisli ministrov željo, ker bi moral tako izmišljotino drago plačati, saj kompromitira z njo ministra. Brez vsakega

dvoma je, da dokazuje ta beležka, da je gospod minister želel ono izpremembo, da jo je zapovedal! Gospod Harhany seveda ve, na kakšen način se reši minister iz zanjke: On taji in spravlja načelnika v „strogo preiskavo.“ Povdariti moramo še to, da pravi minister v odgovoru „povelje“, med tem ko je zabeleženo v urniku „želja“; ta razlika naj bo dokaz za resničnost izjave. Potem še vedno lahko pravi, da je to le želel, a ni tega „ukazal.“ Ali če je treba izbirati med načelnikom in ministrom, kdo da govori resnico — eden od njiju govori neresnico — potem izbira ni težka.

Katastrofa je zahtevala doslej dvainšestdeset žrtev, Postajni načelnik, ki zabeleži ministrove besede, bo triinšestdeseta žrtev. Gospodu Harhanyju se ne zgodi nič . . .

Vojno gospodarska oskrba za železničarje.

Povišanje draginjskih doklad.

Z veljavnostjo od 1. decembra 1916 se uvedejo pri c. kr. državnih železnicah povišane draginjske, mezdne in otroške doklade. Povišane doklade se izplačujejo s 15. decembrom. Te izboljšave so uspeh organizacije, ki deluje od početka vojne neprestano na to, da spravi v primerno razmerje prejeme železničarjev in velikansko podražene življenjskih potrebščin. Seveda tudi sedanja izboljšava ne odgovarja še vedno naraščajoči draginji. Vlada bi morala nastopiti tudi vse drugače proti oderuštvi, ker drugače ne zaležejo vse izboljšave prav nič in železničarji kljub temu gmotno propadajo.

Centrala naše organizacije je spoznala že lansko pomlad, da je izdatno povišanje draginjskih doklad najnujnejša potreba. Poleg drugih odredb je zahtevala zato tudi podvojitev vseh doklad. To zahtevo organizacije so podpisale na posvetovanju 1. avgusta vse združitev železničarjev, poduradnikov, slug in delavcev in so izročili tozadevno spomenico železniškemu ministru. Te akcije so se udeležili tudi nemški nacionalci in so tudi podpisali spomenico za dvojno draginjsko doklado, čeprav so izjavili, da bi morali zahtevati z ozirom na razmere na Ogrskem 35 odstotno draginjsko doklado. Nekaj dni za tem, ko je bila odposlana spomenica, so pa sklenili nemški nacionalci na svojem glavnem zboru, da zahtevajo 35 odstotno doklado in so tudi izročili tozadevno spomenico. Sedaj niso imeli več občutka, da kviri njihovo postopanje enotnost. Nato je šla še nemško nacionalna deputacija pod vodstvom stavbnega svetnika Heineja k ministru in zahtevala za železničarje povišanje draginjskih doklad. Ta deputacija s Heinejem na čelu pa pozna tako malo železničarske razmere, da je zahtevala še manj kakor je bila vlada že dovolila. Lepa blamaža za te peteline. Nemški nacionalci so zahtevali 35 odstotno doklado od zaslužka. Taka doklada bi bila za uslužbence v višjih plačilnih razredih res višja, a prav slaba bi bila za uslužbence v nižjih plačilnih razredih in za one s številno družino. Na tak način torej so hoteli zastopati nemški nacionalci interese uslužbencev. To neumestno vmešavanje nemških nacionalcev je napotilo vlado, da je izvolila drugo pot, ki je zanj cenejša. Zasluga nemških nacionalcev, ki so prišli z nižjimi zahtevami je torej, da ne dobe uslužbenci dvojne doklade, kakor je zahtevala naša organizacija.

Naša organizacija je zahtevala tudi nabavni prispevek in minister Forster ga je že takorekoč obljubil. Ta prispevek bi bil znašal najmanj 40 kron za vsako osebo. Med tem je bil Forster odstopil. Namesto tega prispevka je uvedlo novo ministrstvo višje draginjske doklade z veljavnostjo od 1. decembra. To je seveda za upravo cenejše, a za uslužbence slabše. Višje doklade od 1. decembra znašajo le po 9, 12, 15, 17 in 22 kron, med tem ko smo imeli že takorekoč obljubljeni prispevek po 40 kron.

Najvažnejše določbe povišanih draginjskih doklad so sledeče:

Za uradniške aspirante, volonterje, diurniste, pomožne poduradnike in pomožne sluge znaša:

Za neoženjene	K 240.—
za oženjene brez otrok	„ 300.—
„ „ z 1 ali 2 otrokoma	„ 372.—
„ „ „ več kakor 2 „	„ 444.—

na leto.

Delavcem je dovoljena popolna podvojitev mezdne doklade in doklade za otroke. Najvišja meja je določena z 2 kronama.

Važna je tudi odredba, da bo plačevala uprava državnih železnic od 1. januarja 1917 dalje sama dōhodninski davek, kolek na pobotnicah in pristojbine ob podelitvi službe.

Neprestanemu delu organizacije se je tudi posrečilo, da se je izvedlo še nekaj drugih izboljšav. Otroci, ki imajo mačeho ali očma in adoptirani otroci imajo enake pravice z drugimi otroki, če ne uživajo sirotinske provizije ali milostne provizije.

Ločeni uslužbenci dobe enake doklade kakor poročeni, če morajo skrbeti za ločeno ženo.

Uslužbenci, ki skrbijo za bližnjega sorodnika, dobe za tega sorodnika prav iste doklade kakor za ženo in otroke.

Organizacija se trudi, da izposluje tudi na privatnih železnicah uslužbencem enake ugodnosti kakor na državnih železnicah.

Sramota!

Graški „Arbeiterwille“ prinaša sledeči dopis:

Uredništvu „Arbeiterwille“! Podpisani prav vljudno prosim, da sprejmete v Vaš cenjeni list sledeče vrstice: Jaz, A. M. vrhstavnbi delavec južne železnice, službujem tri in tričetrt leta v Kindbergu, ne da bi mogel doslej kdo kaj očitati in stanujem v hiši gospe Haberlove št. 85 A. 12. t. m. me je gospodinja postavila na cesto brez vsakega vzroka, ker jej nisem bil dolžan na stanarini tudi ne vinarja. Z ženo in devetimi nedoraslimi otroci sem bil na cesti. Po mnogih prošnjah mi je dovolil župan Oskar Kuschl, da stanujem v občinskem zaporu.

Tako dopisnik. Kratke vrstice, a koliko gorja, koliko sramote razkrivajo! Dva delavska zaupnika iz Mürztala sta se takoj napotila, da preiščeta zadevo. Ko sta prišla v Kindberg, sta šla takoj v občinski zapor in že na dvorišču sta zaslišala otroški šunder. Ko sta vstopila v zapor, se jima je nutil prizor, ki bi pretresel vsakomur mozeg in kosti. Pet deklic in trije dečki v starosti od poldruga leta do enajst let — en deček je šel med tem že v Stanz k nekemu kmetu — eno dekcle dela v Kapfenbergu, stara je 14 let, mati noseča. To je bila družina, katere rednik opravlja službo za varnost potujočega občinstva med Kindbergom in Wartburgom. Mati vsa obupana, otroci sestradani.

Zaupnika sta izročila materi nekaj denarja in potem je pripovedovala mati to-le: Doma smo v bližini Gorice in smo sedaj brez domovja. Naše starše in z njimi mojega enajstega otroka so internirali Italijani. Moj mož je bil 13 mesecev v vojni in pri železniški varnosti službi. Sedaj dobiva z vsemi dokladami po 3 K 70 vinarjev na dan. Skoraj štiri leta smo stanovali pri gospe Haberlovi in že v maju 1916 nam je namignila, da bomo morali zapustiti stanovanje, ki je imelo eno sobo. Ker smo se bal, da sploh ne dobimo stanovanja zaradi mnogih otrok, smo jej plačevali po 2 kroni več stanarjine.

Dne 26. oktobra smo dobili odpoved sodnijskim potom. Moj mož je kmalu na to zbolel. Dne 12. novembra je prišel v stanovanje neki gospod z dvema Rusoma in je postavil našo opravilo na prosto. Brez stanovanja, brez vsake pomoči, je odšel moj mož še zvečer napol

bolan v službo, jaz pa sem pripravila sebi in devetim otrokom poleg oprave pod milim nebom ležišče. Ob dveh ponoči je pričelo deževati. Vsi premočeni smo ležali do petih zjutraj, tresli se od mraza, lačni kot psi smo željno pričakovali jutra.

Ko je pripovedovala mati to zgodbo trpljenja, se je oglasila štiriletna Štefi: „Kaj ne, mama, mraz je bilo . . .“

Starejše dekle je pristavilo: „Prihajali so ljudje, tudi gospod župnik je prišel in so nas ogledovali!“

Kako tudi ne! To je prizor, ki se ga ne vidi vsak dan in radovednost je najbolj razvita „čednost“ v vsakem človeku.

Nato sta si ogledala zaupnika v spremstvu starejšega dekleta prejšnje stanovanje. Stanovanje! Noben kmet bi ne dal takega „stanovanja“ svojemu psu! S tem je povedano vse! In za to stanovanje je plačeval A. M. po 10 kron na mesec. Solnce in dež, vihar in sneg, vsem vremenskim dobrotam je bila odprta pot na stečaj v to stanovanje. Ta „plemenita“ gospodinja, ki je vzor štedljivosti, kadar gre za berače, pa ima ob glavni cesti najlepšo hišo . . .

Kaj bi pristavil človek tej sramotni resnici?

Iz organizacije!

Sodrug Zore Matija, dolgoletni član krajne skupine Trst I. je umrl pretečeni mesec, star šele 44 let. Blag mu spomin!

Celje. Vse člane krajevne skupine prosimo, da oddajo takoj svoje članske knjižice blagajniku ali njegovemu namestniku.

Nemški železničarski koledar za l. 1917 je pravkar izšel. Naročila sprejema uprava „Eisenbahnerja“ na Dunaju.

Razno.

Železniški minister je postal zopet baron Forster. General Scheible je bil komaj mesec dni načelnik železniškega ministrstva.

Južna železnica izkazuje v letošnjem upravnem letu 10 do 11 milijonov primanjkljaja. Ubogi akcionarji.

V finih hotelih . . . „Neues Wiener Tagblatt“, dunajski meščanski list kramlja tako: „V dvorni operi je končala predstava — peli so Verdijevo „Aido“ — nekaj minut čez deseto zvečer. Kakor navadno so se vsuli obiskovalci lož in parketa v fine hotele na Ringu, večina v hotel Bristol, kjer se je razvila kmalu pestro lepa slika kakor navadno. Domači kvartet je igral vesele napeve . . .“ In drugi dunajski meščanski list, „Neue Freie Presse“ poroča o finih hotelih v Varšavi, glavnem mestu Poljske tako-le: „Tukaj, sredi glavne ceste, so veliki hoteli, ki po svoji obsežnosti in slogu prav nič ne zaostajajo za prvimi pariškimi hoteli. V razkošno opremljenih jedilnicah prinašajo jedi po pariškem načinu in pariških cenah. Po ruskem načinu je pa pripravljen mrzli bife, ki je ves dan pripravljen in ponuja mrzla jedila, ki jih ustvarja rafinirana kuharska umetnost v največji izbranosti. Pomanjkanja kakršnihkoli živil ne občutijo v Varšavi, zlasti oni ne, ki lahko plačujejo visoke cene. V Varšavi imajo od kartle one za kruh, vsega drugega je v izobilju na prodaj. Trgovine so napolnjene z najlepšimi stvarmi — s kavo in z marmelado, z jajci in s slanino, z najfinejšo poljsko prekajeno slanino in šunko. In na trgu imajo sirovo maslo in jajca, kolikor le kdo hoče . . .“ A pri nas?

Socialistiško mirovno interpelacijo v italijanski zbornici je podpiralo 142 poslancev.

Državni svet za Poljsko kraljestvo so ustanovili. Šteje 25 članov in ima svoj sedež

v Varšavi. Ta državni svet bo vodil posle do izvolitve rednega državnega sveta.

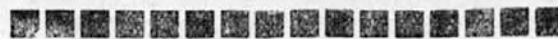
Agitacijsko delo. Naša strokovna organizacija je pridobila v prvem četrtletju 1916 197 novih članov, v drugem 209 in v tretjem 82. Za zadnje četrtletje še niso znane končne številke, vendar pa upamo na lepo število novih članov, kajti samo v oktobru smo pridobili 140 novih članov. Od teh 140 članov je pridobila krajevna skupina v Joahimovem na Češkem sama 108 članov. V Landskronu so pridobili do 15. novembra 46 novih članov. Tudi druge krajevne skupine so pridobile v novembru precej novih članov.

Izledajo tako, da se jih vsakdo usmili . . . 23. novembra je dospelo na Holandsko 336 avstrijskih otrok. Otroke so oddali na različne kraje, kjer naj si opomorejo s tečno hrano. Neki holandski list piše o teh otrokih: „Avstrijski otroci izgledajo veliko slabejše nego nemški. Izgledali so tako — z redkimi izjemami — da se morajo smiliti vsakomur v dno srca“.

Nemški državni zbor je bil dne 12. t. m. nenadoma sklican. Državni kancler je v svojem govoru utemeljeval mirovno noto, ki so jo predložile osrednje države sporazumno entitnim zastopnikom, nevtralnim državam in tudi papežu. Socialisti smatrajo ta korak za prvi pričetek akcije za mir.

Francoska socialistička opozicija. O božiču se vrši francoski strankini zbor socialne demokracije. Manjšina se pripravlja za razpravo.

Amerikanska velikodušnost. Sin najbogatejšega moža na svetu ameriškega petrolejskega kralja je sklenil na svoje stroške vzgojiti stotisoč francoskih otrok. Mladi Rockefeller je izračunal, da ga bo vzgoja teh otrok, ki traja približno do 15. leta, veljala na leto 65 milijonov. Ustanova je namenjena sirotam v vojni padlih francoskih vojakov. Rockefeller se je s tem hotel izkazati hvaležnega za velikanski zaslužek, ki ga je imel zaradi evropske vojne, zakaj, kakor poroča „Nieu Rotterdamse Courant“ se je do novega leta povečalo njegovo imetje za 1500 milijonov. Obljubili so mu pa še nekateri drugi ameriški milijonarji, da bodo prispevali v ta namen nekaj milijonov frankov.

Naročajte in podpirajte delavsko časopisje!

Izplačane posmrtnine

od 26. septembra do 25. novembra 1916
so se izplačale sledeče posmrtnine:

Karl Peknel, Komotav	K	200 [—]
Franc Bawitsch, Fünfhaus	„	300 [—]
Liza Aigner, Amstetten	„	150 [—]

Franciška Ferstl, Hötzelsdorf	K	150 [—]
Fr. Baumgartner, Ljubno	„	300 [—]
Marija Lackner, Ljubno	„	100 [—]
Josipina Ebenwaldner, Fünfhaus	„	100 [—]
Engelbert Reinitzhuber, Št. Vid ob Glini	„	300 [—]
Marija Černý, Schreckenstein	„	150 [—]
Zofija Tengler, Jägerndorf	„	150 [—]
Terezija Steffel, Dux	„	150 [—]
Ivan Zatloukal, Olomuc	„	100 [—]
Adolf Schiefer, Amstetten	„	300 [—]
Miha Bušek, Simmering	„	100 [—]
Matija Zlámal, Napagedl	„	100 [—]
Franc Orešnik, Beljak	„	300 [—]
Moric Holub, Prerov	„	300 [—]
Antonija Schmutz, Knittelfeld	„	150 [—]
Alojz Tolmann, Plzen	„	200 [—]
Karolina Juričič, Trst	„	150 [—]
Franc Demel, Mor. Ostrava	„	200 [—]
Karl Pogačnik, Ljubljana	„	100 [—]
Emilija Svoboda, Nusli	„	150 [—]
Terezija Bachinger, Attnany	„	150 [—]
Franc Weber, Reichenberg	„	300 [—]
Iv. Sněhota, Dunaj	„	150 [—]
Ana Richter, Kreibitz	„	50 [—]
Ana Schenk, Münchendorf	„	50 [—]
Karl Maderbacher, Mürzzuschlag	„	300 [—]
Karl Krywult, Beljak	„	200 [—]
Jernej Kovač, Sp. Šiška	„	200 [—]
Ivana Pesendorfer, Gradec	„	50 [—]
Alojzija Plattenschläger, Budjejevice	„	150 [—]
Marija Gufler, Meran	„	100 [—]
Neža Tarkuš, Saldenhofen	„	150 [—]
Vačlav Madl, Štokera	„	100 [—]
Kajetan Del Fabro, Ljubno	„	300 [—]
Ana Neumayer, St. Pölten	„	150 [—]
Vačlav Pilarz, Marchegg	„	100 [—]
Franc Gregor, Kaden	„	300 [—]
Josip Prahař, Mor. Schönberg	„	300 [—]
Genovefa Platzer, Gloggnitz	„	100 [—]
Josip Langegger, Hallein	„	300 [—]
Ivan Fuchs, Hötzelsdorf	„	200 [—]
Elizabeta Seyer, Linc	„	50 [—]

Skupaj K 7.950[—]

Prej izplačanih „ 37.725[—]

Skupaj K 45.675[—]

Umrlo je 27 članov in 18 žen, skupaj 45. Od 1. januarja do 25. novembra je umrlo 161 članov in 111 žen, skupaj 272.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Adalbert Kassig
Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalo o vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih slikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Sodrug železničarji!

Izšel je slovenski

Železničarski koledar

za leto 1917.

Poleg običajnih koledarskih vesti prinaša železničarski koledar tudi zanimiv pregled dela naše organizacije med vojno za svoje člane.

Koledar naročajte pri deželnem železničarskem tajništvu, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/l.

Trdno vezan velja K 1.20.

☐ Vsak sodrug, ki želi koledar, naj hiti z naročilom, ker bi ga drugače ne dobil več. ☐